

SAEIMAS DEKLARĀCIJA
PAR LATVIJĀ ĪSTENOTĀ PADOMJU SOCIĀLISTISKO REPUBLIKU SAVIENĪBAS
TOTALITĀRĀ KOMUNISTISKĀ OKUPĀCIJAS REŽĪMA NOSODĪJUMU

Latvijas Republikas Saeima atgādina par 1996.gada 22.augusta Deklarācijā par Latvijas okupāciju izteikto aicinājumu un,

atbalstot Līgumā par Konstitūciju Eiropai noteikto, ka Eiropas tautas, lepodamās ar savu nacionālo identitāti un vēsturi, vienlaikus tiecas pārvarēt senās robežas un, apvienojoties vēl ciešāk, veidot kopīgu likteni,

uzskatot, ka līdz ar Latvijas pievienošanos Eiropas Savienības Konstitūcijā izvirzītajiem mērķiem un principiem Eiropas Savienībai ir būtiski izprast Latvijas rūgto pieredzi un pilnībā apzināties mūsu valsts vēsturi kā visas apvienotās Eiropas vēstures neatņemamu sastāvdaļu,

atsaucoties uz 1920.gada Miera līgumu, kas noslēgts starp Latvijas Republiku un Krievijas Sociālistisko Federatīvo Padomju Republiku,

atsaucoties uz 1932.gada līgumu starp Latviju un Padomju Sociālistisko Republiku Savienību (PSRS) par neuzbrukšanu un konflikta nokārtošanu miera ceļā,

atsaucoties uz 1933.gada Konvenciju par agresijas definīciju, kurā noteiktajam aizliegumam tieši vai netieši izmantot spēku, šo konvenciju ratificējot, pievienojās gan Latvijas Republika, gan arī PSRS,

uzsverot, ka ar minēto daudzpusējo un divpusējo līgumu ratificēšanu Latvijas Republika un PSRS starptautiskā līmenī bija apņēmušās ievērot viena otras suverenitāti, kā arī neizmantot karu vai kara draudus divpusējās attiecībās,

atgādinot par 1939.gada Neuzbrukšanas līguma slepenajiem papildprotokoliem, kas tika noslēgti starp Vāciju un PSRS un kas pretēji tā laika starptautisko tiesību normām un PSRS saistībām attiecībā uz Latviju sadalīja Austrumeiropu šo divu valstu "interesešu sfērās",

atgādinot, ka pēc šā līguma un tā slepeno papildprotokolu parakstīšanas PSRS okupēja un anektēja Latvijas Republiku, sagrāva tās valstisko iekārtu, slepkavoja, spīdzināja un deportēja simtiem tūkstošu tās iedzīvotāju, prettiesiski atņēma viņu īpašumu un veica piespiedu kolektivizāciju, vajāja cilvēkus viņu politisko uzskatu, reliģiskās pārliecības un nacionālās piederības dēļ, centās sagraut un pārkrievot Latvijas nacionālo kultūru, iesūtot Latvijā simtiem tūkstošu PSRS iedzīvotāju,

uzsverot, ka minētā PSRS un Vācijas Neuzbrukšanas līguma slepenos papildprotokolus 1989.gadā ir starptautiski nosodījuši gan Vācija, gan arī PSRS, vienlaikus atzīstot, ka šie protokoli noslēgti, pārkāpjot tā laika starptautisko tiesību principus un iejaucoties vairāku citu valstu suverēnajās un neatkarīgajās tiesībās,

atzīmējot, ka Krievijas Federācija nav veikusi nekādas darbības, lai novērstu okupācijas sekas un tādējādi demonstrētu savu nosodošo attieksmi ne tikai pret šo prettiesisko protokolu noslēgšanu, bet arī pret to izraisītajām graujošajām sekām,

balstoties uz Latvijas Republikas Augstākās padomes 1990.gada 4.maija Deklarāciju par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu, kurā jau ir pasludināts, ka PSRS militārā agresija pret Latviju 1940.gada 17.jūnijā kvalificējama kā starptautisks noziegums,

uzskatot, ka PSRS totalitārā komunistiskā okupācijas režīma noziegumi Latvijā ir daļa no 20.gadsimta totalitāro režīmu pastrādātajiem necilvēcīgajiem noziegumiem, kuriem nav un nevar būt noilguma,

atzīmējot to, ka Vācijas nacionālsociālistiskā režīma noziegumi ir izmeklēti un starptautiski nosodīti, vainīgās personas sauktas pie atbildības, turpretī līdzīgi PSRS totalitārā komunistiskā režīma noziegumi nav ne izmeklēti, ne arī saņēmuši starptautisku nosodījumu, bet, neizmeklējot šos noziegumus, nenosodot vainīgos, kā arī nelikvidējot šo noziegumu sekas, tiek uzturēta pārliecība par totalitārā komunistiskā režīma pieļaujamību un par to, ka šīs ideoloģijas īstenotāji var nesodīti izdarīt noziegumus pret cilvēci un paturēt noziedzīgu darbību rezultātā iegūto,

uzsverot Latvijas vēlmi veidot un uzturēt labas kaimiņattiecības ar Krieviju,

norādot, ka paties un noturīgs izlīgums starp valstīm iespējams tikai tad, ja pagātnē izdarītie starptautiskie noziegumi tiek atzīti, izvērtēti un nosodīti un attiecīgā valsts saskaņā ar starptautisko tiesību principiem uzņemas atbildību par starptautisko tiesību pārkāpumu, ko tā izdarījusi,

apzinoties, ka nākt pie šādas atziņas ir politiski un morāli grūti, un tādēļ ar cieņu atzīstot kopš Otrā pasaules kara Vācijas valsts un vācu tautas skaudro, ilgstošo un pamatīgo savas pagātnes izvērtēšanas darbu, bez kura Eiropas integrācija tādā mērā kā tagad nekad nebūtu bijusi iespējama,

izsakot cerību, ka Krievija turpinās virzību uz īstenu demokrātisku valsts iekārtu, kuras neatņemama sastāvdaļa ir patiesa vēstures izziņāšana,

kā arī uzskatot, ka Eiropas Savienības, it sevišķi Eiropas Parlamenta, un Eiropas Savienības dalībvalstu nosodoša attieksme pret PSRS totalitārā komunistiskā režīma noziegumiem visā pasaulē, īpaši Austrumeiropā, stiprinātu demokrātisko apziņu visā Eiropā, kā arī veicinātu to, ka Krievija uzklausa un apmierina Latvijas prasību atlīdzināt tai nodarītos zaudējumus,

atzīmējot, ka starptautisks PSRS totalitārā komunistiskā okupācijas režīma un tā ietvaros pret cilvēci pastrādāto noziegumu nosodījums neizslēdz šo noziegumu izdarītāju individuālo kriminālatbildību,

apliecina savus centienus atjaunot vēsturisko patiesību un dot ieguldījumu starptautiskās stabilitātes vairošanā, jo ir pārliecināta, ka politiskie režīmi, kas balstās uz ekstrēmu ideoloģiju, apdraudēs pasaules mieru un drošību, kā arī cilvēka tiesību un brīvību attīstību tik ilgi, kamēr šo režīmu kriminālā būtība nebūs pilnībā atklāta un nosodīta.

Latvijas Republikas Saeima deklarē:

— Latvijas valsts nosoda Latvijā īstenoto PSRS totalitāro komunistisko okupācijas režīmu;

— Latvijas valsts nosoda arī visu to personu rīcību, kuras piedalījās šā režīma noziegumu īstenošanā;

— Latvijas valsts atzīst un godina nacionālās pretošanās kustības dalībniekus kā cīnītājus par Latvijas brīvību;

— Latvijas Republikas Saeima apņemas atcelt pieejamības ierobežojumus dokumentiem, kuri var apstiprināt PSRS totalitārā komunistiskā režīma un tā represīvo iestāžu izdarītos noziegumus.

Latvijas Republikas Saeima uzdod Ministru kabinetam:

— triju mēnešu laikā izveidot speciālistu komisiju, kas noteiktu PSRS totalitārā komunistiskā okupācijas režīma upuru skaitu, masu kapu vietas, apkopotu visu informāciju par represijām, masveida deportācijām un aprēķinātu zaudējumus, ko šis režīms nodarījis Latvijai un tās iedzīvotājiem;

— noslēgt starp Latvijas Republiku un Krievijas Federāciju speciālu nolīgumu, kas noteiktu savstarpējās saistības materiālo izdevumu segšanā, kā arī palīdzības sniegšanā pārceļotājiem, tāpat arī viņu ģimenēm, kas pārceļas uz savu vēsturisko vai etnisko dzimteni;

— joprojām uzturēt prasības pret Krievijas Federāciju par okupācijas rezultātā Latvijas valstij un tās iedzīvotājiem nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu un visu no Latvijas izvesto arhīvu materiālu (arī Latvijas PSR Valsts drošības komitejas arhīvu materiālu) atdošanu atpakaļ Latvijas Republikai;

— nodrošināt, lai Latvijas Republikas diplomātiskās pārstāvniecības ārvalstīs iepazīstina ar šo deklarāciju.

Latvijas Republikas Saeima aicina Krievijas Federāciju:

— demokrātiskā veidā izvērtēt notikušo un atzīt visai pasaulei labi zināmos vēstures faktus attiecībā uz Latvijas okupāciju un Latvijas valstij un tās iedzīvotājiem nodarītajiem zaudējumiem;

— atzīt vispārzināmo faktu, ka PSRS okupēja Latviju, ievērot no šā fakta izrietošās tiesiskās un politiskās sekas un balstīties uz atbilstoši starptautisko tiesību normām joprojām spēkā esošo 1920.gada 11.augustā noslēgto Latvijas un Krievijas miera līgumu, ar kuru Krievija uz mūžīgiem laikiem atteicās no pretenzijām pret Latviju;

— turpināt Krievijas Federācijas Bruņoto spēku militārpersonu un to ģimeņu locekļu repatriāciju atbilstoši Latvijas un Krievijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem;

— atzīt, ka Krievijas Federācija kā PSRS tiesiskā un politiskā mantiniece ir morāli, tiesiski un finansiāli atbildīga par Latvijā izdarītajiem noziegumiem pret cilvēci un zaudējumiem, kas Latvijas valstij un tās iedzīvotājiem nodarīti okupācijas laikā, un pildīt savu pienākumu — saskaņā ar starptautisko tiesību pamatprincipiem atlīdzināt Latvijas valstij un tās iedzīvotājiem prettiesiskās darbības rezultātā radītos zaudējumus;

— pildīt solījumus, ko Krievijas Federācija devusi Eiropas Padomei, it sevišķi solījumu par izvesto arhīvu un citu Latvijas Republikas īpašumu atdošanu.

Latvijas Republikas Saeima aicina Eiropas Padomi un Eiropas valstu parlamentus un valdības:

— savā politikā un tiesiskajās attiecībās konsekventi ņemt vērā Latvijas taisnīgās politiskās un tiesiskās prasības, kas izriet gan no Latvijas okupēšanas fakta un tā sekām, gan arī no starptautisko tiesību principiem;

— palīdzēt Latvijai likvidēt okupācijas sekas, sniedzot tai politisku atbalstu.

Latvijas Republikas Saeima, atgādinot par 1983.gada rezolūciju par situāciju Latvijā, Igaunijā un Lietuvā, aicina Eiropas Parlamentu:

īstenojot demokrātiskās apziņas veicināšanas politiku, kuras neatņemama sastāvdaļa ir arī visu totalitāro režīmu un to noziegumu izvērtēšana un nosodījums,

izveidot starptautisku komisiju PSRS totalitārā komunistiskā režīma noziegumu izvērtēšanai;

atbalstīt starptautiska zinātniska institūta izveidošanu, kas nodarbotos ar PSRS totalitārā komunistiskā režīma vēsturisko un juridisko aspektu izpēti, apkopošanu un starptautiskās sabiedrības informēšanu.

Saeimas priekšsēdētāja I.Ūdre

Rīgā, 2005.gada 12.maijā.